

SPOROČILO ZA JAVNOST

24. maj 2016

Projekt UČINKOVITO UPRAVLJANJE Z EKSTENZIVNIMI TRAVNIKI NA OBMOČJU NATURA 2000 GORIČKO (akronim: GORIČKI TRAVNIKI)

Projektne partnerji projekta Gorički travniki so:

- Javni zavod Krajinski park Goričko (nosilec projekta)
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije – Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota
- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)
- Fakulteta za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru (FNM)
- CERO Puconci d.o.o.

Opis projekta s cilji:

Javni zavod Krajinski park Goričko s partnerji nadaljuje s prizadevanji za ohranjanje ekstenzivnih travnikov na Goričkem, ki po eni strani izginjajo zaradi opuščanja in se posledično zaraščajo ter sprememb rabe na drugi strani. Zmanjševanju tega procesa je namenjen projekt z naslovom Učinkovito upravljanje z ekstenzivnimi travniki na območju Natura 2000 Goričko ali krajše Gorički travniki, ki se je pričel v marcu 2015 in se bo zaključil avgusta 2016. Projekt je sofinanciran iz Programa Finančnega mehanizma EGP 2009-2014 z donacijami Islandije, Lihtenštajna in Norveške. Vrednost projekta je 298.873,89 EUR, od katerih je 95 % nepovratnih sredstev, 5 % prispevajo partnerji sami.

Aktivnosti in rezultati projekta:

Osrednjo aktivnost projekta, košnjo in obnovo travnikov, izvaja JZ Krajinski park Goričko. V letu 2015 so bili varstveni ukrepi za obnovo travnikov izvedeni na 60 ha travniških površin, v 8 občinah na več kot 320 travniških parcelah. V letu 2016 bodo varstveni ukrepi izvedeni na 20 hektarjih dodatnih travnikov. Zaradi pravilno načrtovanih varstvenih ukrepov so bili pozitivni učinki vidni že poleti, ko so se izboljšali življenjski pogoji za dve, v evropskem merilu, ogroženi vrsti metuljev – strašničinega in temnega mravljiščarja. Po besedah Gregorja Domanjka, vodje projekta, je bil največji učinek viden pri številu metuljev na travnikih v Motovilcih, potem ko je bila travna biomasa pokošena in odstranjena. Po košnji so se izboljšale razmere za rast zdravilne strašnice, ki je hranilna rastlina gosonic metuljev mravljiščarjev in skupaj z mravljami ključna vrsta za ohranjanje obeh prej naštetih metuljev. V projektu je JZ Krajinski park Goričko odkupil 4,6 ha ekstenzivnih travnikov na območju naravne vrednote Bejčin breg v Budincih, kjer bo tudi v prihodnje s košnjo zagotavljal trajnost varstva suhih in mokrotnih travnikov. Z aktivnim nagovarjanjem lastnikov travnikov k vključevanju v naravovarstvene ukrepe KOPOP se je v ukrepa Traviščni habitati metuljev (MET) in Posebni traviščni habitati (HAB) vključilo 70 kmetijskih gospodarstev s skupno površino več kot 70 ha.

Posebno pozornost je bila namenjena osveščanju ciljnih skupin o pomenu in raznolikosti travnikov na Goričkem. Izvedenih je bilo 6 izobraževanj o pomenu travnikov in načinih naravi prijaznejše rabe travnikov, ki so bila namenjena predvsem lastnikom travnikov. Z namenom predstavitve raznolikosti

ekstenzivnih travnikov na Goričkem je nastal kratek dokumentarni film z naslovom Gorički travniki in je na ogled na portalu Youtube ([povezava do filma](#)). Projekt in naravi prijaznejša raba travnikov je bila predstavljena na večjih sejmih in prireditvah, nadaljevala se je tudi akcija NAJ travnik v Krajinskem parku Goričko. Na spletni strani projekta ([povezava](#)) so na ogled novice o napredku in rezultatih projekta ter vsa gradiva. Aktivnost anketiranja prebivalcev Krajinskega parka Goričko je bila namenjena spremljanju sprememb v stališčih, vedenju in obvladovanju postopkov v območjih Natura 2000. Prof. dr. Andrej Šorgo iz Fakultete za naravoslovje in matematiko je avtor ankete o stališčih in znanju upravljanja s travniki na območju Natura 2000 Goričko. *»Anketiranci podpirajo prizadevanja za ohranjanje travnikov in prepoznajo tudi druge vrednosti travnikov poleg krme. Sodeč po samoocenah anketiranci najbolje poznajo Program razvoja podeželja, slabše pa ocenjujejo poznavanje direktiv, zato je na tem področju potrebno nadaljevati z osveščanjem.«* Vsebine o projektu in sistemu varstva Natura 2000 so bile predstavljene v dveh številkah novičnika, ki so ju prejela vsa gospodinjstva na območju zavarovanega območja.

V okviru projekta so v Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije opravili monitoring 4 vrst ptic, katerih ohranitveno stanje je bilo doslej neznano. V letu 2015 so na izbranih popisnih enotah prešteli smrdokavre (*Upupa epops*), prepelice (*Coturnix coturnix*), bičje trstnice (*Acrocephalus schoenobaenus*) in rjave srakoperje (*Lanius collurio*). Za vse vrste so zasnovali metodo popisa, saj te vrste v preteklosti niso bile del državnega monitoringa. Popis smrdokaver je razkril, da se ptice rade vračajo v ista gnezdišča, zato bi bilo v prihodnje priporočljivo ohraniti znana drevesa z dupli, kjer smrdokavre gnezdi. Populacija prepelice na Goričkem je doživela velik upad v številčnosti, ki je najverjetneje posledica lova na selitvi in sprememb v evropskih kmetijskih praksah. Najpomembnejši habitat bičje trstnice na Goričkem je visoko šašje z vrbovimi grmi na travnikih severno od Ledavskega jezera. Kratkoročni trend populacije rjavega srakoperja na Goričkem je stabilen, vendar po ocenah strokovnjakov spremembe v krajini, kot sta izginjanje travnikov in mejic, zanj niso ugodne.

V projektu so pregledali 100 gnezdilnic za velikega skovika z namenom ugotavljanja njegove gnezditvene uspešnosti. Veliki skovik je gnezdil v 9 gnezdilnicah, vendar so bila v 2 najdena zapuščena jajca. Osrednja aktivnost, povezana s to vrsto, je bila ekološka raziskava njegovih prehranjevališč, ki so jo izvedli z nameščanjem GPS sledilnih naprav na odrasle osebkke. Naprave so približno en teden zapisovale koordinate lokacij, kjer so se skoviki nahajali. S tem so dobili natančne podatke o gibanju ptic. Ugotovili so, da veliki skoviki plen najpogosteje lovijo v mejicah in visokodebelnih sadovnjakih. Negativen vpliv na pojavljanje vrste imajo njivske površine neglede na vrsto posevka. Katarina Denac, varstvena ornitologinja in vodja projekta pri DOPPS: *»Varstveni ukrepi za velikega skovika so ohranjanje obstoječih mejic in njihovo povečanje, ohranjanje, obnova in pomlajevanje visokodebelnih sadovnjakov ter ohranjanje ekstenzivnih travnikov«*.

Poročila monitoringov ptic in ekološke raziskave o prehranjevališčih velikega skovika so dostopna na: [Gradiva](#)

Za preverjanje učinkovitosti varstvenih ukrepov na travniških površinah so člani projektne ekipe Fakultete za naravoslovje in matematiko pripravili metodologijo kvantitativne kategorizacije travnikov, izvedli kategorizacijo habitatnih tipov na terenu ter izdelali digitalizirano bazo o značilnostih travniških parcel ekstenzivnih travnikov v neugodnem stanju ohranjenosti. Po besedah doc. dr. Sonje Škornik bo digitalizirana baza osnova za pripravo načrta ustrezne rabe teh travniških

parcel v prihodnje, ki bo omogočila obnovo in ohranitev ugodnega stanja ohranjenosti ter omogoča spremljanje vplivov rabe na stanje habitatnih tipov travnikov. Sodeč po kategorizaciji travniških parcel je bilo v varstvene ukrepe vključenih največ nižinskih ekstenzivno gojenih travnikov (54,1 ha), ki so tudi sicer najbolj razširjeni in pogosti na Goričkem. Suhih travnikov, ki so habitat kukavičevk in se takrat varujejo prednostno, je bilo 3,8 ha.

Učinkovito varstvo ekstenzivnih travnikov poleg tipu travnika prilagojenih varstvenih ukrepov zahteva tudi odstranitev odkošene biomase. Vnos hranilnih snovi zaradi razkroja odkošene organske snovi, kot v primeru mulčanja, spremeni vrstno sestavo travnikov tako, da povzroči izginotje redkih rastlin in spodbudi rast le nekaterih vrst rastlin. Travnikom se zmanjša vrstna pestrost rastlin in tudi živali. Zastirka odkošene biomase zavira rast travniških rastlin in poveča možnost razširjanja tujerodnih invazivnih vrst rastlin, kot je zlata rozga. Odkošeno biomaso so po odstranitvi s travniških površin v CERO Puconci predelali v kompost.

Dodatne informacije: Mojca Podletnik, mojca.podletnik@goricko.info